

اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

برنامه‌های

۱۴۰۴ - ۱۳۹۶

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. دفتر برنامه ریزی و نظارت
عنوان و نام پدیدآور	: برنامه راهبردی ۱۴۰۴-۱۳۹۶ سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران / تالیف دفتر برنامه ریزی و نظارت سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. تهران : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۶.
مشخصات نشر	: ۲۴ص.
مشخصات ظاهری	: شابک
وضعیت فهرست نویسی	: 978-964-446-559-8
موضوع	: فیبا سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران -- برنامه ریزی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۲۴۳۴ س ۷ / م ۲۸۴۶
رده بندی دیویی	: ۰۲۷/۵۰۹۵۵
شماره کاتالوگ ملی	: ۵۶۷۳۰۱۲

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

برنامه راهبردی ۱۴۰۴-۱۳۹۶ سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تالیف: دفتر برنامه ریزی و نظارت سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۵۵۹-۸

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

نوبت چاپ: اول

سال نشر: ۱۳۹۶

اینجا حافظه ملی ایرانیان است

اینجا حافظه ملی ایرانیان است

[فهرست]

۸	پیش درآمد.....
۱۰	ارزش‌های عمومی سازمان برای جامعه
۱۴	بیانیه ماموریت
۱۶	بیانیه چشم‌انداز
۱۷	ذینفعان کلیدی
۱۷	مهم‌ترین مسائل استراتژیک
۲۰	هدف راهبردی
۲۱	مسیرهای راهبردی

پیش درآمد

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران متولی مدیریت گنجینه میراث مستند ایران است. گنجینه این سازمان متشکل از برگ‌های زرینی است که تاریخ این مرز و بوم و تلاش ایرانیان را در تولید علم و دانش به نمایش می‌گذارد. این سازمان در واقع میراث‌بان و میراث‌دار بخشی از هویت ایرانیان به شمار می‌آید.

لذا ماموریت این سازمان بسیار خطیر است. سازمان در

تلاش است تا میراث مستند را گردآوری، پردازش و تنظیم و توصیف نماید و ضمن تضمین بقای آن، دسترسی به این گنجینه را برای جویندگان دانش، آسان‌تر، سریع‌تر و امکان‌پذیرتر نماید.

از این رو، سند حاضر، سند برنامه‌های راهبردی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، حاصل خرد جمعی نخبگان سازمان و نشانگر عزم جدی این سازمان در ایفای مأموریت ملی خود است. بخش‌های مختلف این سند، تصمیم امروز سازمان برای شکل‌دهی آینده خود را به تصویر کشیده است.

ارزش‌های عمومی سازمان برای جامعه

اگر بخواهیم مسئولیت‌های سازمان را در برابر جامعه موشکافی نماییم، باید به ارزش‌هایی بنگریم که جامعه از سازمان انتظار دارد. ارزش‌هایی که مشروعیت و چرایی پیدایش سازمان و پیامدهای آن را برای جامعه به تصویر می‌کشد.

هدف نهایی از برنامه‌های راهبردی در سازمان‌های دولتی، پدید آوردن هنجارهایی است که ارزش‌های عمومی نامیده می‌شوند. ایجاد ارزش عمومی به معنی سرمایه‌گذاری، تدوین خط مشی و برنامه، اجرای پروژه، ارائه خدمت، ایجاد زیر ساخت فیزیکی، تکنولوژی و اجتماعی است که از طریق آن انتظارات جامعه ارتقا یافته و کالای (خدمت) عمومی با بیشترین مطلوبیت در اختیار مردم قرار می‌گیرد.

ارزش‌های عمومی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران برای جامعه عبارتند از:

ماموریت سازمان

چگونگی خلق ارزش‌های عمومی در سازمان‌ها بسته به مأموریتی است که پیشه خود کرده‌اند و در آن (ماموریت) مشخص می‌نمایند که چگونه می‌خواهند نقش‌های اصلی خود را ایفا نمایند. اما پیش از پرداختن به موضوع مأموریت، شایسته است به چندین پرسش کلیدی پاسخ داده شود:

ماهیت سازمان چیست؟

- سازمان دارنده بخش عمده‌ای از میراث مستند کشور و بخشی از میراث مستند جهانی است.
- سازمان دارای جایگاه خدماتی، سیاست‌گذاری، نظارتی، پژوهشی و آموزشی در سطح ملی است.
- سازمان به واسطه ماهیت و نقش خود در سازماندهی منابع، چراغ راه توسعه دانش است.

فلسفه وجودی سازمان چیست؟

چرائی و دلیل وجودی سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران دستیابی و ایفای نقش مرجع در حفظ، پاسداشت و تسهیل، تسریع و گسترش دسترسی به میراث مستند، کمک، هدایت و ترغیب جامعه به بهره‌برداری موثر از آن و سیاست‌گذاری و نظارت کارا بر شبکه اسنادی دستگاه‌های حکومتی، مراکز آرشیوی و کتابخانه‌های کشور است.

اساسی‌ترین نیازهای جامعه به خدمات سازمان کدام است؟

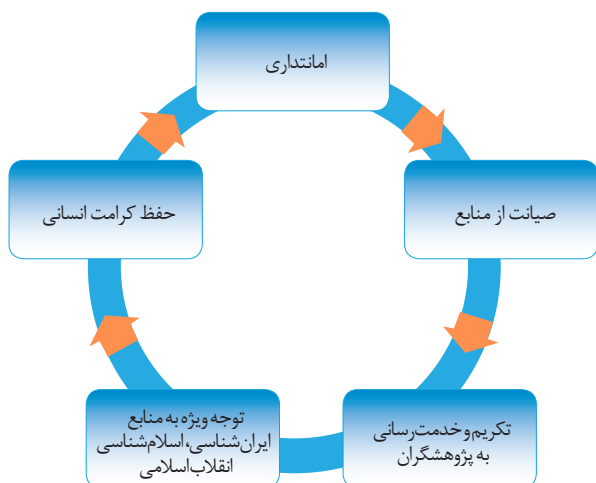
- دسترسی سریع، بدون واسطه و ساده به میراث مستند
- رساندن میراث به دست آیندگان
- حفظ پیوستگی با گذشتگان
- آگاه‌سازی جامعه از وجود گنجینه میراث مستند و بهره‌برداری از آن
- سیاست‌گذاری و نظارت بر چگونگی تولید سند در کشور
- ساماندهی، یکپارچه‌سازی و توانمندسازی بایگانی‌های دستگاه‌های

حاکمیتی و دولتی

- آموزش بایگان‌های دستگاه‌های حاکمیتی و دولتی
- سیاست‌گذاری و نظارت بر کتابخانه‌ها و آرشیوهای سراسر کشور
- ساماندهی حافظه اداری کشور
- ایجاد سرعت و سهولت در تحقیق و پژوهش
- حفظ و نگهداری دارائی فکری جامعه
- حفظ و نگهداری دانش انباشته شده
- اشاعه داشته‌های فرهنگی
- کاهش هزینه‌های دولت در آرشیو
- تضمین و صیانت از حقوق شهروندی پژوهشگران
- اعتلای جایگاه مفاخر جامعه و صیانت از آن‌ها

ارزش‌های بنیادین سازمان کدام است؟

ارزش‌ها در هر سازمان، ممکن است رفتارها، واکنش‌ها و هنجارهایی پدید بیاورند که حتی گاهی قدرتمندتر از قانون مکتوب عمل می‌کنند؛ به همین جهت، در ارکان برنامه‌های راهبردی، می‌باید به این بعد اساسی سازمان توجه ویژه‌ای شود. ارزش‌های بنیادین سازمان عبارتند از:

شایستگی‌های متمایزکننده سازمان کدام‌ها هستند؟

شایستگی‌ها، دستاورد توسعه منابع، مبتنی بر مهارت‌ها و دانش موجود در سازمان هستند که از طریق مجموعه‌ای از چرخه‌های یادگیری در فرایندی بلند مدت ایجاد می‌گردند؛ به بیان دیگر، دانش و مهارت‌هایی که تقلید از آنها دشوار است و منبع برتری و تمایز سازمان محسوب می‌شوند.

شایستگی‌های متمایزکننده:

- گنجینه منابع در اختیار
- الزام دستگاه‌های دولتی به انتقال اسناد راکد به سازمان
- الزام قانونی به فیپا و واسپاری
- مقبولیت سازمان در تدوین استاندارد
- سرمایه تجربی نیروی انسانی
- جایگاه قانونی شورای اسناد ملی
- جایگاه هیئت امنای سازمان

بیانیه ماموریت سازمان اسناد و کتابخانه ملی

- ما در سازماندهی منابع، چراغ راه توسعه دانش هستیم.
- آرمان ما ایجاد گنجینه‌ای جامع از میراث مستند ایرانی، فرهنگ اسلامی و برگزیده دانش بشری است.
- عزم ما بر نگهداری، تضمین بقا و دسترس‌پذیر کردن میراث مستند برای نسل امروز و آینده است.
- تعهد ما ایفای نقش پل ارتباطی بین مجموعه‌دارندگان و بهره‌برداران میراث مستند است.
- ما متولی ساماندهی حافظه اداری کشور هستیم.
- نقش ما زمینه‌سازی برای توسعه جامعه دانایی محور است.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران مرجع پژوهشگران، محققین و اندیشمندان در دستیابی به منابع و مراجع علمی است. یکایک محققان در حوزه‌های مختلف علوم به ویژه ایران‌شناسی، اسلام‌شناسی و انقلاب اسلامی، سازمان را مرجع دسترسی به منابع دانشی در این حوزه می‌دانند و برای پیشبرد فعالیت‌های خود از خدمات سازمان در حوزه اطلاع‌رسانی بهره می‌گیرند. مجموعه میراث مستند سازمان در حوزه ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی کامل‌ترین مجموعه در دنیاست. سازمان نقشی محوری را در هماهنگ‌سازی کتابخانه‌ها، مراکز آرشیوی و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی در منطقه داراست. پایگاه اطلاعاتی سازمان بسیار تخصصی و موضوعی بوده و امکان دسترسی همگان را به منابع در کوتاه‌ترین زمان امکان‌پذیر می‌سازد. به منظور توسعه دسترسی مخاطبین به میراث مستند، سازمان متولی تعیین استانداردها در تولید اسناد الکترونیک است و کلیه تولیدکنندگان اسناد الکترونیک ملزم به رعایت استانداردهای سازمان هستند. کلیه کتابخانه‌های کشور، مراکز آرشیوی و بایگانی‌های دستگاه‌های دولتی به منظور توسعه و توانمندسازی خود از سازمان اسناد و کتابخانه ملی مشاوره و راهنمایی می‌گیرند.

بیانیه چشم‌انداز سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

برجسته‌ترین قطب ساماندهی شبکه دانش در منطقه با اتکا بر
مجموعه‌ها، متخصصان و مشارکت‌ها برای بسط دانش در جامعه
در افق ۱۴۰۴

ذینفعان کلیدی

ذینفع به شخصیت حقیقی یا حقوقی گفته می‌شود که منافع وی به نوعی با منافع سازمان گره خورده و متاثر از یکدیگر هستند. ذینفعان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران عبارت است از:

مهم‌ترین مسائل استراتژیک سازمان

آینده‌ای که سازمان برای خود به تصویر کشیده است، تنها در صورتی محقق می‌شود که مسایل و موضوعات اساسی پیش روی سازمان در حوزه مأموریت‌ها، الزامات، ارزش‌ها، خدمات، ذینفعان، ساختار سازمانی، فرایندها و مدیریت شناخته شوند. این موضوعات، عبارتند از:

- تسهیل، تسریع و توسعه دسترسی به میراث مستند برای مخاطبان

ارائه خدمات سازمان به صورتی سازماندهی شود که دسترسی ذینفعان

برای استفاده از منابع تا حد امکان آسان‌تر و سریع‌تر امکان‌پذیر باشد.

● نگهداری و تضمین بقای میراث مستند برای نسل امروز و نسل‌های آینده

سازمان باید بتواند مجموعه میراث مستند در اختیار خود را با بالاترین استانداردها و شرایط نگهداری کند. از طرفی سازمان باید بتواند به سایر نهادهای هم‌نقش و هم‌پوشانش به منظور توسعه و توانمندسازی آنها، در چگونگی صیانت و نگهداری از میراث مستند به بهترین شکل ممکن کمک نماید.

● شناسایی و تکمیل گنجینه میراث مستند در دسترس مربوط به ایران، فرهنگ اسلامی و برگزیده دانش بشری

مجموعه میراث مستند سازمان در حوزه ایران‌شناسی، اسلام‌شناسی و انقلاب اسلامی باید کامل‌ترین مجموعه در دنیا باشد. لازم است تا عمده‌ترین مراجع علمی روز دنیا از طریق سازمان در دسترس پژوهشگران و اندیشمندان قرار گیرد. گنجینه میراث مستند در دسترس باید کامل‌تر و غنی‌تر شود.

● ایجاد سازمان مجازی از طریق به کارگیری فناوری اطلاعات و دیجیتال‌سازی گنجینه میراث مستند

یکی از ضروریات سازمان اسناد و کتابخانه ملی حرکت به سمت سازمان مجازی است، که در آن کلیه وجوه سازمان در یک قالب یکپارچه مبتنی بر فناوری اطلاعات با هم هماهنگ شده‌اند.

● توسعه کارآمدی و اثربخشی فعالیت‌های اساسی سازمان

آینده تصویر شده در سازمان، تنها زمانی محقق می‌شود که سازمان از بهره‌وری بالایی برخوردار باشد. تصمیمات شایسته، علی‌الخصوص در فعالیت‌های اصلی سازمان باید به بهینه‌ترین شکل ممکن از لحاظ کارایی و اثربخشی صورت پذیرد.

● تدوین، اجرا و گسترش طرح جامع اسنادی در کل دستگاه‌های اجرایی به منظور ساماندهی حافظه اداری کشور

سازمان متولی ساماندهی حافظه اداری ایران است. باید برای

ساماندهی نظام تولید سند از داخل دستگاه‌ها تا مرحله ارزشیابی و آرشیو اسناد با ارزش، یک نظام یکپارچه پایه‌ریزی شود. طرح جامع اسنادی، نقشه راه ایجاد این نظام یکپارچه است که ضمن تعیین چارچوب آن، با ایجاد وحدت رویه و تعریف الزامات به ساماندهی حافظه اداری کشور با شرایط مدرن کمک می‌نماید.

● توسعه قابلیت‌های پردازش، سازماندهی و تنظیم و توصیف میراث مستند به منظور دسترس‌پذیر کردن آن

سازمان به عنوان محور می‌بایست به منظور هماهنگی همه نهادهای هم‌نقش و هم‌پوشان، قابلیت‌های پردازش، سازماندهی و همچنین تنظیم و توصیف میراث مستند را در خود و سایر سازمان‌های مرتبط توسعه داده و دسترسی به میراث مستند را تسهیل کند.

● توسعه خدمات مورد انتظار کلیه گروه‌های مخاطبین با عالی‌ترین سطح و بهترین کیفیت

رضایت مخاطبین به بقای سازمان مشروعیت می‌بخشد، به همین علت همه تلاش سازمان در جهت ارائه عالی‌ترین و با کیفیت‌ترین خدماتی است که از نظر مخاطبین، ارزش تلقی می‌شود.

● توسعه جایگاه سازمان در کشور و منطقه و افزایش مقبولیت و مرجعیت آن بین ذینفعان کلیدی

سازمان، میراث‌دار بخشی از هویت ایرانیان است. لذا لازم است که این سازمان در درجه اول در ذهن و قلب مردم ایران و پس از آن در آرشیوها و کتابخانه‌های ملی کشور های منطقه حضوری مؤثر داشته باشد. این حضور باید جایگاه سازمان را ارتقا بخشیده و مقبولیت و مرجعیت آن را توسعه دهد.

● توسعه و مدیریت سرمایه انسانی سازمان متناسب با نیازهای استراتژیک

نیروی انسانی به مثابه شریان حیاتی سازمان، باید در جهت نیازهای بنیادین و اولویت‌های سازمان به گونه‌ای مدیریت شود که هماهنگی بین اهداف و توانایی‌های سازمان امکان‌پذیر گردد.

هدف راهبردی سازمان اسناد و کتابخانه ملی

هدف راهبردی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران در راستای نیل به چشم‌انداز ترسیم‌شده و انجام مأموریت خود، تبدیل شدن به **حافظه ملی ایرانیان** است.

مسیرهای راهبردی سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مسیر راهبردی ۱. هاب دانش

غنی‌سازی منابع سازمان

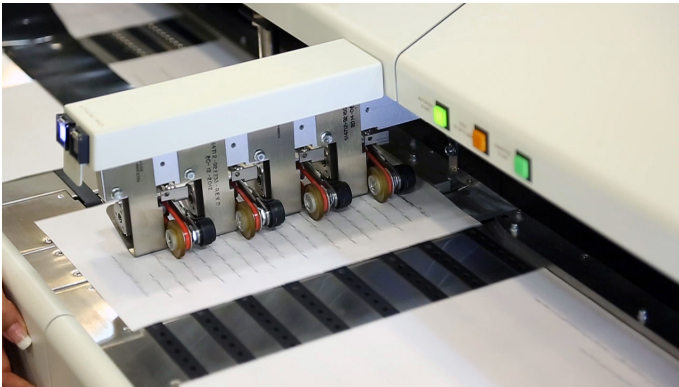
- راه‌اندازی پنجره واحد نشر کتاب (با همکاری وزارت ارشاد)
- گفتمان سازی پویش ملی اهدای میراث مستند
- جمع‌آوری اسناد الکترونیک دو دهه اخیر
- جمع‌آوری اسناد الکترونیک آتی از طریق سامانه اسناد الکترونیک
- توسعه همکاری، مبادله و به اشتراک‌گذاری منابع با مراکز دانش و اطلاعات، کتابخانه‌ها و مراکز آرشیوی داخلی و خارجی
- سیاست‌گذاری و توسعه فراهم‌آوری منابع دیجیتال

تهیه بانک ملی منبع‌شناسی کشور (از کلیه منابع کتابخانه‌های کشور)

مسیر راهبردی ۲. بازآفرینی دانش بنیان سازمان

توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات سازمان

- توسعه دیتاسنتر سازمان
- توسعه یا بازنویسی سامانه‌های نرم‌افزاری سازمان
- بازنویسی سامانه منابع دیجیتال (طراحی و استقرار طرح جامع مدیریت محتوا و خدمات دیجیتال)
- ارتقا و روزآمدسازی سامانه فراداده‌های منابع کتابخانه‌ای (رسا)
- ایجاد سامانه فراداده‌های اسناد

ایجاد اکوسیستم نوآفرینی و کارآفرینی

- دیجیتال سازی منابع سازمان
- تبدیل به متن کردن کلیه منابع سازمان با توسعه نرم افزارهای تبدیل کننده
- تسهیل فعالیت استارت‌آپ‌های نوین بر بستر بزرگ داده های سازمان

توسعه استفاده از فناوری های نوین

- استفاده از تکنولوژی های جدید برای جلب مشارکت مردمی در تولید و تصحیح داده ها و فراداده های سازمان (همچون زنجیره بلوکی)
- راه اندازی پردازش خودکار با بهره گیری از هوش مصنوعی

توسعه کارایی و اثربخشی سازمانی

- استقرار نظام جامع مدیریت عملکرد سازمان
- بازمهندسی فرایندهای سازمان و اصلاح روش ها
- احصای شاخص های کلیدی عملکرد (KPI) سازمان و ایجاد داشبورد برخط جهت پایش مستمر عملکرد

توسعه کالبدی سازمان

- توسعه فاز دو ساختمان کتابخانه ملی
- راه اندازی بایگانی راکد ملی ایران

مسیر راهبردی ۳. خانه دوم پژوهشگران (توسعه کانون هم‌اندیشی پژوهشگران)

- برگزاری سالانه سمینار بین‌المللی کاوش مسائل اساسی ایران (با رویکرد میان رشته‌ای)
- ارتقای فعالیت‌های اندیشگاه فرهنگی با تکیه بر گفتگوی نخبگان اندیشه
- اعطای کرسی کتابخانه ملی به پژوهشگران برجسته
- برگزاری سمینارها و نشست‌های مشترک با نهادهای و انجمن‌های علمی و پژوهشی کشور
- برگزاری دوسالانه جایزه حامیان میراث مستند
- برگزاری جایزه کتاب زرین به انتخاب آکادمی کتابخانه ملی

مسیر راهبردی ۴. تثبیت مرجعیت سازمان

مرجعیت علمی

- تدوین و به‌روزرسانی استانداردهای کتابخانه‌ای و اسنادی بر اساس آخرین دستاوردهای علمی جهان
- تدوین و به‌روزرسانی استانداردهای منابع دیجیتال
- تعمیق و گسترش پژوهش‌های حوزه تاریخ شفاهی
- ارائه مشاوره به کلیه کتابخانه‌ها و مراکز آرشیوی کشور

مرجعیت گفتمانی

برندسازی سازمان به عنوان:

- حافظه ملی ایرانیان (حافظ میراث مستند ایرانیان) در میان آحاد ملت ایران
- هاب دانش کشور
- خانه دوم پژوهشگران در میان اهل علم و فرهنگ

مرجعیت بین‌الملل

- ایجاد شبکه واحد اطلاع‌رسانی با سایر مراکز ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی و تهیه بانک‌های اطلاعاتی مرتبط

- حمایت و ارائه مشاوره و آموزش‌های تخصصی در کشورهای منطقه (به ویژه از طریق کتابخانه‌های کشورهای عضو اکو)
 - تلاش برای اخذ نمایندگی نهادهای تخصصی و صنفی کتابخانه و آرشیو در جهان
 - تلاش برای عضویت در هیئت‌های اجرایی و کمیته‌های تخصصی نهادهای بین‌المللی و صنفی کتابخانه و آرشیوی در جهان
 - پیوسازی کمیته حافظه جهانی
- مرجعیت حقوقی**
- تدوین و تصویب قوانین تثبیت‌کننده جایگاه سازمان در حوزه کتاب، سند و منابع دیجیتال